

ಸ್ವರಣೀಯ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು

(ಸಂಕಲನ)

(೧) “ ಕರ್ನಾಟಕದವರು ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಏಕೀಕರಣದ ಕನಸು ಇಂದು ನನಸಾಗಿದೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂಬ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಏಕರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದರೂ; ಕಾಲಗತಿಯಿಂದ...ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅಡಚಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ವಾಡಿನ ಪುಣ್ಯೋದಯ ದಿಂದ ಆ ಅಡ್ಡಿ ಅಡಚಣೆಗಳು ದೂರವಾಗಿವೆ. ಇಡೀ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಹಾ ಸಾಗರವೊಂದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಪುಣ್ಯ ನದಿಗಳು, ಯಾವುದೊಂದು ನದಿಯಲ್ಲೂ ನೀರು ನಿಂತು ಹಸುರುಗಟ್ಟದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಕಾಣಿಕೆ ಅಪೂರ್ಣವೂ ಅಶುದ್ಧವೂ ಆದೀತು... ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಶುಭ ಪ್ರಕರಣ ನಮ್ಮ ಆಧಿಕಾರಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒದಗಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತೇವೆ... ಒಂದುಗೂಡಿದ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಭಾರತಾಂಜೆಯ ಸೇವೆಗೆ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಗಳನ್ನು ತರಲಿ. ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯೂ...ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಶಾಂತಿ, ಸಹನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಭಾರತಾಂಜೆಯ ಕೀರ್ತಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬೆಳಗುವಂತಾಗಲಿ”.

—ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್

(1956ರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು)

(೨) ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಮಂತರೂ ಒಪ್ಪುವರು.....ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕನ್ನಡದ ಉದ್ಭಾವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ : ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಧರ್ಮ—ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಾದಿಗಳೆಲ್ಲದಿಗಿವೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ.....ಗುಡಿ—ಗುಡಾರಗಳಲ್ಲಿ-ಮಾಸತಿ—ವೀರಗಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಶಿಲಾ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ... ಲಲಿತಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೈವೆತ್ತು ನಿಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಇದು ಉಜ್ಜಲವಾಗಿದೆ, ವೀರವತ್ತಾಗಿದೆ, ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಕಾಸಮಾರ್ಗದ ಗುಂಟೆ ಭರದಿಂದ ಮುಂದೂಯ್ಯುವಂತಹದಾಗಿದೆ...ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅದು, ಸಾಕಷ್ಟು ಮುಡಿಪನ್ನಿತ್ತಿದೆ.... ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವುಗಳೊಳಗಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದರೆ, ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಡವಾಗಿ ಬಿಡುವುದು.....ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಲ್ಲದ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಕಲ್ಪಿಸುವುದೆ ಅಸಾಧ್ಯ.

—ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥ ದಿವಾಕರ್

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಮತ್ತು ನೈಫವ

(೨) “ಕರ್ನಾಟಕದ ಆತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಭೂಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ದಕ್ಷಿಣ ಪಶ್ಚಿಮ—ಮಧ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕನ್ನಡನಾಡು ಕೋಟ್ಯಂತರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದ “ಗೊಂಡವಾನ” ಎಂಬ ಭೂವಿಂಡದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಡೂರು, ಸ್ಯಾಮ್ಬಿ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶನ ವಿಲಾಯಿಗದ ಜನರು ವಸಾಹತು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವಶೇಷಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ, ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿ.... ಅನೇಕಲ್....ಬಳ್ಳಾರಿ....ಮಾಸ್ತಿ....ಬಿಜಾಪುರ....ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಬಳಿಯ ಸಂಗನಕಲ್, ಕಪ್ಪುಗಲ್ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ನವಶಿಲಾಯುಗದ (ಲೋಹ) ಕಾರ್ಖಾನೆ ಇದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ....ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ 1000 ವರ್ಷದಿಂದಾದರೂ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೂ....ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಿತೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು....4ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕದಂಬ ವಂಶ ಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಮಯೂರಶರ್ವನು ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾನದಿವರೆಗಿನ ದೇಶಕ್ಕೆ ರಾಜನಾದನು. ಚೀನಾ ಯಾತ್ರಿಕನಾದ ಯುವಾನ್ ಚಾಂಗ್, ಪ್ರಲಿಕೇಶಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಂಸೆ ಮಾಡಿದನು. ಚಾಲಿಕ್ಯ ಶಿಲ್ಪವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನುಸರಿ ಸಿಕ್ಕ ಪಲ್ಲವ ಶಿಲ್ಪ ರೀತಿ ಹುಟ್ಟಿತು...ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜರ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಅಜಂತ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಪಲ್ಲವರಿಂದಲೂ ಸಿಂಹಳದಿಂದಲೂ ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ (ಕರ್ನಾಟಕ) ಸಂಗೀತ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಮೂಲ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥವಾದ ಮತಂಗನ ಬ್ರಹ್ಮದೇವಿ....3ನೇ ಶತಾಬ್ದದಲ್ಲಿ ಹಂಪೆಯ ಮತಂಗ ವರ್ವತದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಯಿತು....“ಕರ್ನಾಟಕ” ಎಂಬುದು ಬಾದಾಮಿ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಿತು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ದಂತಿದುರ್ಗನು ಚೋಳ ಪಾಂಡ್ಯರನ್ನೂ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಾಳವ ದೇಶವನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು....1 ನೇ ಕೃಷ್ಣನು...ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕಾರಕವಾದ ಎಲ್ಲೋರ ಕೈಲಾಸ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು...ಮೂರನೆಯ ಗೋವಿಂದನು...ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿದನು...ನೃಪತುಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ...ಅರಬ್ಬೀ ಪ್ರವಾಸಿಗಳು...ಅಂತಹ ಖ್ಯಾತಿವಂಶನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಚೀನಾ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ ವೆಂದೂ...ಅ ದೇಶದ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವೆಂದೂ ವರ್ಣಿಸಿರುವರು...ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣ...ಮುಮ್ಮಡಿ ಇಂದ್ರರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದರು.....ಕರ್ನಾಟಕ ನೈಋತ್ಯದ ಗಜಗಳು ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಮೀಂದು ಮಲಯಾಳಂನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದವು. ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಭಾರತದ ಮುಕ್ತಾಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಣೆ ಹೊಂದಿತು .....ಕನ್ಯಾಕುಬ್ಬದಿಂದ.....ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು .....ಅರನೇ (ಚಾಳುಕ್ಯ) ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು.....ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಾಶ್ಮೀರದವರೆಗೂ ಹರಡಿದನು.....ಕರ್ನಾಟಕದವರಾದ ಅಪರಾರ್ಕ, ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ.

ಹೇಮಾದ್ರಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ನ್ಯಾಯ ನಿಬಂಧನೆಗಳೇ ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ (ಬಂಗಾಳವಿನಾ)..... ಹಿಂದೂಗಳ ನ್ಯಾಯ ಕೋಷ್ಟಕವಾಯಿತು.....೩ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನು “ಸರ್ವಜ್ಞ — ಸೋಮೇಶ್ವರ” ನೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದನು. ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಅಚಾರ್ಯ ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದನು ..... ಹೊಯ್ಸಳ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ..... ತುಂಗಭದ್ರೆಯವರೆಗೂ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಇಮ್ಮಡಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಹೊಯ್ಸಳರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದನು. ಹೊಯ್ಸಳ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಸಂಗೀತ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛ್ರಾಯಸ್ಥಿತಿ ಪಡೆದುವು. ತೊಗ್ಗಲಿನು ಬಹಾಳುದ್ದೀನನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಕಂಪಲಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಹಂಪೆಯ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಕಂಪಲಿಯ ರಾಮನಾಥ—ಕುಮಾರರಾಮರು ಬಹಾಳುದ್ದೀನನ್ನು ಬಲ್ಲಾಳನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ.....ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಹರಿಹರ ಬುಕ್ಕರು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದಿಂದ.....ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಕಂಪಲಿ ರಾಮನಾಥ (ಕುಮಾರ ರಾಮ)ರ ಬಲಿದಾನದಿಂದಲೂ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ.....ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಯಾಯಿತು. ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಇಮ್ಮಡಿ ದೇವರಾಯನಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಹವಾದುವು. ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗಳು ಬೆಳೆದುವು.

—ಡಾ. ಎಸ್. ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ,
ಮೈಸೂರು.

(೪) “ ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಕಲ ಸುಪತ್ತನ್ನೂ ನೀಡಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ತಾಯಿನಾಡಾದ ಈಗ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ಥಾನ-ಸ್ವರೂಪ-ಜನಜೀವನಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಯೋಣ. ಕರ್ನಾಟಕವು ದಕ್ಷಿಣಾ ಪಥದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆ ಇದೆ...ಭಾರತೀಯ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, “ಧರಣಿ ಮಂಡಲ ಮಧ್ಯದೊಳಗೆ...ಮರೆಯುತ್ತಿದೆ ಈ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶ. ಕರ್ನಾಟಕವು ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರು ಅರಸರ...” ಕರ್ನಾಟಕ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರನೆಂಬ ಬಿರುದಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀಗಳವರ “ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ” ಎಂಬ ಬಿರುದಿನಲ್ಲಿಯೂ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕವು ಈಶಾನ್ಯ ಮಾರುತಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಏಪ್ರಿಲ್-ಮೇ ವೇಳೆಗೆ ಸೂರ್ಯನು...ಕರ್ನಾಟಕದ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿರುವನು ..ಕರ್ನಾಟಕವು ಬದುಕುವುದು ಈ ಮುಂಗಾರು-ಹಿಂಗಾರು ಮಳೆಗಳಿಂದಲೇ : ಮುಂಗಾರು ಬೇಸಗೆಯಿಂದ ಬೆಂದು ತಪ್ಪವಾಗಿ ಚಾತಕಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಮೋಡಗಳನ್ನೇ ನೋಡು ತ್ತಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದು....ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡುವುದು....

ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕವೇ ಎದ್ದು ಉತ್ತುಬಿತ್ತುವುದರಲ್ಲಿ ತ್ವರೆಗೊಂಡು ರಾಗಿ ಜೋಳ ಗಳನ್ನೂ, ದ್ವಿದಳಿ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಯುವುದು.”

—ಶ್ರೀ ಎಚ್. ರಾಮರಾಯರು,
ಬೆಂಗಳೂರು.

(ಇದು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಷಯವಾದರೂ, ಬರೆಹಗಾರರು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಕಲ್ಪಿಸಿ ರಸಮಯವಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ.-ಸಂ.)

“ಕರ್ನಾಟಕ...” ಕರಿಯ ನಾಡು.... ಕರುನಾಡು.... ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗಿ.... ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತಮಯವೆನಿಸಿದಾಗ “ಕರ್ನಾಟಕ” ಎಂದಾಯಿತೆಂದೂ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. “ಕರ್ಣಯೋ : ಅಟಿತಿ ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟ.” ಅಂದರೆ ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ದೇಶವು ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿ ವೆಂಕಟಾಧ್ವರಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. “ಕಮ್ಮಿತು ನಾಡು” ಅಂದರೆ ‘ಸುವಾಸನೆಯ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಾಡು’ ಎಂದು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ...” “ಕರ್ನಾಟಕ”ವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಂಗಮಸ್ಥಳವೆಂದು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೂ—ಸುಗ್ರೀವನಿಗೂ ಅದ ಸ್ನೇಹವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.... ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಬಂದಿರುವಷ್ಟೇ ಕೀರ್ತಿ ಗೌರವಗಳು... ಹನುಮಂತನಿಗೂ ಸಂದಿವೆ... “ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಬಹುದಿನದ ಕನಸಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಇಂದು ನೆನಸಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡಿಗರ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಇನ್ನು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ.”

—ಪಂಡಿತರತ್ನ ಬಿ. ಶಿವಮೂರ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಜೀವನದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಸ್ವರೂಪದ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗಬೇಕಾದರೆ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನೆದುರಿಸಿದುದು ಹೊಯ್ಸಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ. ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದ ರಾಜ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಪತನ, ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಇವೆಲ್ಲ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಣಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೇ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿದೆ.” “ಬಾದಾಮಿ ಚಾಳುಕ್ಯರಲ್ಲ, ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಕುಲತಿಲಕರು. ರಣಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು. ರಣ ವಿಕ್ರಾಂತರು, ಪರ್ತಿಯದ ಸಮ್ರಾಟನ ರಾಯಭಾರಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಗತವಿತ್ತು. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಯಭಾರವನ್ನು ಪರ್ತಿಯಾದೇಶಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಇವ್ವುಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಯದು. “ಕರ್ನಾಟಕ ಚಕ್ರೇಶ್ವರ” ಕೀರ್ತಿ ಮೊದಲನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ ಗುಪ್ತರಾಜರಿಂದ ಗಂಗಾ ಯುಗಮುನಾ ಧ್ವಜಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡವ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯ. ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಸ್ತಂಭ ಹಾರಿಸಿದವ ಇವ್ವುಡಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ..... ಮಾನ್ಯ ಖೇಟದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು.....ಪ್ರಧಿವಲ್ಲಭರು ಎಲ್ಲೋರಾದ ಕೈಲಾಸನಾಥ ದೇವಾಲಯ

ವನ್ನ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇ ಕೊರೆಯಿಸಿ ಕಂಡರಿಸಿದವ ಮೊದಲನೆಯ ಕೃಷ್ಣ.....ನೃಪತುಂಗನ ಕೀರ್ತಿ ಭಾರತದ ಸೀಮಾರೇಖೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿತ್ತು. ವರ್ತಕ ಸುಲೇಮಾನನು ಇವನನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ನಾಲ್ಕು ವಹಾಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ದಕ್ಷಿಣಾಪಥೇಶ್ವರನೆನಿಸಿದ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣ ಮಧ್ಯಭಾರತದಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಧ್ವಜ ಹಾರಿಸಿದ ಮೈಹರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಜುರಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಇವನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಶಾಸನ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದೆ.”

—ಶ್ರೀ ತಿರುಮಲ ತಾತಾಚಾರ್ಯ ಶರ್ಮ,
ಬೆಂಗಳೂರು.

“ಕನ್ನಡನಾಡು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ನಾಡು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆಯೆಂದರೆ, ಹಿಂದಿನ ಒಂದು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಬಹುಭಾಗದ ಚರಿತ್ರೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಉಳಿದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರ-ಅಮೋಘವಾದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥಿಹೊಂದಿ ಲಾಭ ಪಡೆದಿದ್ದವು.”

—ಶ್ರೀ ಸಿ. ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರು.

“ಕನ್ನಡ ನಾಡು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಅತಿಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಕರ್ನಾಟಕದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕದಂಬರ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ಮಹತ್ತರವಾದದ್ದು. ಅವರೇ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರ ವಿಗ್ರಹವು ಗಂಗರಾಜನಾದ ರಾಜವಲ್ಲ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಾಮುಂಡರಾಯನಿಂದ ಕೆತ್ತಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರ ವಿಗ್ರಹವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರವೂ ಮತ್ತೂ ಸುಂದರವೂ ಆದ ವಿಗ್ರಹಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದವರು ಬಾದಾಮಿಯ ಚಾಳುಕ್ಯರು.....ಮಂಗಳೇಶ “ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮಂಗಳೇಶ ಚಾಲುಕ್ಯರ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ತಂದೆ.....ಐಹೊಳೆ ಚಾಲುಕ್ಯರ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ತಾರಂವನೆ ; ಎಪ್ಪತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಶಿಲ್ಪದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಗತಿದಾಯಕ ಹಂತವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಪಾಪನಾಥ ಮೊದಲಾದ ದೇವಾಲಯಗಳು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ನಮೂನೆಗೂ.....ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದವು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ಸೇರಿವೆ. ಬೆಳಗಾವಿಯ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ಚಾಲುಕ್ಯ ಶಿಲ್ಪದ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಕಲಾಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರ ಪಾತ್ರ ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಹೊಯ್ಸಳರು ಚಾಲುಕ್ಯರ ನಮೂನೆಯನ್ನೇ ಬೆಳೆಸಿ ಕೊಂಡುಬಂದರು, ಆದರೆ ಅವರ ಕೆತ್ತನೆಯ ಕೆಲಸವು ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರ ನೈಪುಣ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದುದು, ಸಕ್ಷತ್ರಾಕರದ ಜಗತಿಯಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ರೀತಿ.

ಬೆಳಕು ನೆರಳಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು, ಹೊಯ್ಯಳ ದೇವಾಲಯ ಭುವನೇಶ್ವರಿ ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕಂಬಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಕನ್ನಡಿ ಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಹೊಳಪಿನಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯವು ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿತು, ಮಹಾನವಮಿ ದಿಬ್ಬವು ಹಿಂದೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಜಗತಿಯಾಗಿತ್ತು; ಅದನ್ನು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಒರಿಸ್ಸಾ ಗೆದ್ದ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ಜಗತಿಯ ಬಂಡವು ಅನೇಕ ಸುಂದರವಾದ ಶಿಲ್ಪಕೃತಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ. ಹಜಾರರಾಮಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕಂಬಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಸೊಗಸಾಗಿ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ 22 ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಕುಳಿತಿರುವ (ಉಗ್ರ) ನರಸಿಂಹವಿಗ್ರಹವು ಒಂದೇ ಬಂಡೆಯಿಂದ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದರ ಭವ್ಯತೆ ಈಗಲೂ ಕುಂದಿಲ್ಲ, ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯವು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು, ಸೊಗಸಾದ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಶಿಲ್ಪವನ್ನೂ ಕಂಬಗಳನ್ನೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಹೊಡೆದು ಹಾಕಿದರು. ಕಲ್ಲಿನ ರಥವೇನೋ ಹಾಗೇ ಉಳಿದುಬಂದಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದುದೆಂದರೆ ಪಂಪಾಪತಿಯದು. ವಿಜಯನಗರಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಇದ್ದುದಂತೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ರಂಗಮಂಟಪವನ್ನು ಕೀರೀಟಧಾರಣೆ ಮಹೋತ್ಸವದ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನೂ ಹಾಳು ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

—ಡಾ. ಎಂ. ಶೇಶಾದ್ರಿ, ಮೈಸೂರು.

“ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ನಿಂತ “ಭರತನಾಟ್ಯ” ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಗೀತದೊಡನೆ ಇತರ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಭರತನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯ, ಮುದ್ರಾಭಿನಯ, ಮಂತ್ರಾಭಿನಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನ. ಭರತನಾಟ್ಯ ನಮ್ಮನಾಡಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಲಾರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು. ಮೈಸೂರು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹದಿನಾರಾಣೆ ಕನ್ನಡ ನೃತ್ಯ. ಇದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲೂ ಆಭಿನಯದಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡತನ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಯುತ್ತದೆ.”

—ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಸ್. ಸ್ವಾಮಿ, ಮೈಸೂರು.

“ಸಂಗೀತವು ಹುಟ್ಟಿದುದು ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಬೆಳೆದುದು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಾವು ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ” ಎಂಬ ಒಂದು ನಾಣ್ನುಡಿ 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಳಿದ (ಚಾಲುಕ್ಯ) ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಸಂಗೀತವು ಕರ್ಣಾಟಕದ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಯಗಳ ಬಹುಭಾಗ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶೀಯರಿಂದಲೇ ಅದುದು ಗಮನಾರ್ಹವಲ್ಲದೆ

ಇದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ವಿಜಯನಗರದ ಪಾತ್ರವೂ ಸರ್ವವಿದಿತ ವಾದುದು. ನಾವು ಕರ್ಣಾಟಕದ ಲಕ್ಷಣಕಾರ ಶಾರ್ಙ್ಗದೇವ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, ರಾಮಾಮಾತ್ಯ ಮುಂತಾದವರನ್ನೂ, ಇಂದಿನ ಸಜೀವಕಲೆಯ ಅದ್ಭುತವರ್ತಕರಾದ ಪುರಂದರದಾಸರನ್ನೂ ನೆನೆಯುತ್ತೇವೆ. ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಗೀತದ ಸಜೀವ ಭಾಗವು ರೂಪಿತವಾದುದು ವಿಜಯ ನಗರದಲ್ಲಿ †ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪದ್ಧತಿಯಿದ್ದಾಗಲೂ, ಅದು ಕವಲೊ ಡೆದಾಗಲೂ ಅನೇಕ ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿದ್ವನ್ಮಣಿಗಳು ಕಲೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ.”

—ಶ್ರೀ ಬಿ. ವಿ. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಮೈಸೂರು

†ಸಂಗೀತದ ಮೂಲ ಲಕ್ಷಣ ಗ್ರಂಥವಾದ ‘ಒಹ್ವದೇಶಿ’ಯೂ ಲನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಂಪೆಯತ್ತೇ ಮತಂಗನಿಂದ ರಚಿತವಾಯಿತು.

ಕನ್ನಡತಿಯರು :—“ರಾಜ್ಯ-ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಆಳಿದ ಕನ್ನಡ ಮಹಾಯೋಧರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು, ಹೊತ್ತುಬಂದಾಗ ಕನ್ನಡತಿಯರು ನಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ‘ಅಜಿತ’ ಇದ್ದಾಳೆ. ‘ಅಕ್ಕಾದೇವಿ’ ಇದ್ದಾಳೆ. ‘ಮಾಳಲದೇವಿ’ ಇದ್ದಾಳೆ. ‘ಕರ್ನಾಡರಾಣಿ’ ಇದ್ದಾಳೆ. ರಾಜಾರಾಮನಿಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟ, ಮೊಗಲರನ್ನು ಮಣಿಸಿ ಇಂದಿನ ಮಹಾ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪುಣ್ಯಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕೆಳದಿಯ ‘ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ’ ಇದ್ದಾಳೆ. ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜನನ್ನೇ ಎದುರಿಸಿ ಹೋರಾಡಿದ ವೀರ ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾಜಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಥಾಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಚಂಡಾಡಿದ ಕಿತ್ತೂರ ಚೆನ್ನಮ್ಮರಾಣಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ‘ಓಬಿ’ಯನ್ನೂ ನಾವು ನೆನೆಯಬೇಕು. ಜ್ಞಾನ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕಳೆದ ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಉಭಯ ಭಾರತಿ, ಕಂತಿ, ಲೀಲಾವತಿ, ಗಂಗಾದೇವಿ ಮೊದಲಾದವರು ಕನ್ನಡತಿಯರು, ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ, ದೇಕಬ್ಬೆ, ಸುಗ್ಗಲದೇವಿ. ಸುಗ್ಗತಿ, ನೀಲಲೋಚನೆ, ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ಇನ್ನೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ನಾರೀರತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡತಿ ಯರೇ...

—ಶ್ರೀಮತಿ ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ.

‘ಕನ್ನಡಿಗರು ಆತ್ಮಾಭಿಮುಖಿಗಳೂ ಆಗಬೇಕು. ಆ ಆತ್ಮವಿರುವುದು ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮನ್ನು ತಾಳಿಬಾಳಿಸುವ ಭುವನೇಶ್ವರಿಯ ಶಕ್ತಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿರಿಮೆಯ ಹೃದಯ... ಇದು ಕೇವಲ ಭಾವನೆಯ ಮಾತಲ್ಲ.... ಸಮಗ್ರ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಚಾರ ಸಂಪರ್ಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಂಪೆ (ಹೊಸಪೇಟೆ) ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಬಲ್ಲದೆಂಬುದೂ, ಭೌಗೋಲಿಕವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ಹೊಸರಾಜ್ಯದ ಹೃದಯವಾಗಬಲ್ಲದೆಂಬುದೂ ನನ್ನ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸೊಂಡೂರು ಹೊಸ

ಪೇಟೆಗಳ ಬಳಿ ಒಂದು ಹಿರಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಭಾವ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭೌಗೋಲಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಹೃದಯ ಹಂಪೆಯ ಪರಿಸರವೇ ಏಕಾಗಬಾರದು ?

— ಶ್ರೀ ಕಲ್ಲೂರ ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ :

ಟಿಪ್ಪಣಿ:—ಮೇಲ್ಕಂಡ ಹನ್ನೆರಡೂ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು 1956ರ ನವೆಂಬರ್ 1 ರಂದು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದ 'ಉತ್ಪಾದನಾ' ದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡವು. ಅಂದಿನ ಇಂದಿನ ಆಶೆ—ಆಶಯಗಳ ಹಿಮ್ಮೇಳಿ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಇವು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಬ್ಬ ಮಿತ್ರರು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರು—ಮೈಸೂರು ಎಂದೇ ಉಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮಗಂಟೇನು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು ? ಗಂಟು ನನ್ನೊಬ್ಬನದೇ ಅಲ್ಲ ಭಾರತದ್ದೇ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು; ಮೇಲಿನಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ನಾಡು ಹೇಗೆ ಭಾರತದ ಜೀವಾಳವೇ ಆಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ' ಎಂದು ಬಂದಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಎಂಬುದನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಿ; ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರಿನ ಹಿರಿಯರವೇ ; ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದು ಬಂದಲ್ಲೆಲ್ಲ 'ಕನ್ನಡ ನಾಡು' ಎಂಬುದೂ ಕೂಡ ಹಾಳತವಾಗಿ ಹೊಂದ ಲಾರದೆಂಬುದು ನಿಮ್ಮ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಾರದಿರದು ಎಂದೊಡನೆ ಆ ಮಿತ್ರರೂ 15-20 ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನೋಡಿ, 'ಗಲ್ಲ ಗಲ್ಲ ಬಡಕೋಶಿನಿ' ತಪ್ಪಾಯಿತು; ಎಂದು ತಪ್ಪುಗಾದರು. ಯಾವದು 1-11-56 ರಂದೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತೋ ಅದು ಕೊನೆಗೂ ಅನಿವಾರ್ಯವೇ ಆಯ್ತು. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ "ಕರುನಾಡು" ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ' ಎಂಬುದೂ ಮೈಸೂರು ಭಾಗದ್ದೇ ಮೂಲಹೆಸರು; ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ಭಾಗ ಕೊಟ್ಟ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ಅದು. ತಮಿಳರು ಮೊತ್ತ ಮೊದಲು ಆ ಭಾಗದ ಕನ್ನಡಿಗರೇ 'ಕರುನಾಡರ' ಎಂದವರಲ್ಲವೇ; ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. 1850ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೈಸೂರು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಏರುಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ—ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ'ದ ಹೆಸರಲ್ಲೇ ನಡೆದುವೆಂಬುದೂ ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹ. ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜರು 'ಕರ್ನಾಟಕ' ಜನಪದ ಸಂಪದಧಿಷ್ಠಾನಭೂತರಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕಭಾಷೆ ಯನ್ನೆತ್ತಿದ್ದರು ; ಕೃಷ್ಣರಾಜಕೃತ ಕರ್ಣಾಟ ವಚನ ರಚನಾಭಿಧಾನ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಭಾಷಾವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಕರ್ಣಾಟಕ ನಾಟಕ ಸಭೆ "ಕರ್ಣಾಟಕ" ನಾಟಕ ನಿರ್ಮಾಪಕರ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಭಾಷೋಜ್ಜೀವಿನೀ ಪಾಠಶಾಲೆ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ನಾಗಾನಂದ, 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಕಲ್ಪದ್ರುಮ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಭಾಷಾಕರಂ, 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಪ್ರತಾಪ ಸಿಂಹ 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಮಂಜರಿ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಕಾವ್ಯ ಕಲಾನಿಧಿ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಶಬ್ದಮಂಜರಿ, 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಕವಿಚರಿತ್ರೆ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ವೈದ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ವ್ಯಾಕರಣ ಕೃಷ್ಣರಾಜೇಂದ್ರ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಪ್ರಬುದ್ಧ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಮೈಸೂರು ನಂಜನಗೂಡು, ಅದಿಗಳ ಅನೇಕ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಸಂಘಗಳು, ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಕಾ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' 'ಕರ್ಣಾಟಕ' 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ನಾಮ ಸಂಕೇತನ ಹಳೇ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ದ್ರುಮದುಮಿಸಿದ್ದು, ಕರ್ಣಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಆಟನೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಆ ನಂತರ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಮಿಕ್ಕಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಯಿತಷ್ಟೇ; ಹೀಗಾಗಿ ಮಿಕ್ಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಹಬ್ಬಿದೇರೂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ಆದ್ಯಪ್ರವರ್ತಕತೆಯೇ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಶತಮಾನದ ನಂತರ, ಈಗ ಮತ್ತೆ ಒಲ್ಡ್ ಮೈಸೂರು ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಪ್ರಕಟವಾದುದು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ,

ಬಿಡಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು

(೧) “ಆಗಿನ ಕಾಲದ (೨ ನೇ ಶತಮಾನ) ಗ್ರೀಕರಲ್ಲಿ ಹಲವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಚಯ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು’.

‘ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ೨ರಿಂದ ೪ನೇ ಶತಮಾನದ ತನಕ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹರಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕವು ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತ್ತೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ’.

‘ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ 1097 ಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಗಂಗಮನೆತನದ ಆರಸು (ನಾನ್ಯದೇವ) ನೇಪಾಲದ ಒಂದು ರಾಜವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕನೇ ಆದ (ಅವನ ಮರಿಮವುಗನ ಮೊಮ್ಮಗ ಕಾಠಮಾಂಡು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು.)

‘ಬಂಗಾಳದ ಸೇನವಂಶಸ್ಥರು ಕರ್ಣಾಟಕದವರೆಂಬುದು ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಸಮಂತ ಸೇನ (1050-75) ‘ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಿರೋದ್ಧಾರ’ ಎಂದಿದೆ “6 ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 12 ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಮೇಲೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಉತ್ತಮ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.”

‘ವಿಜಯನಗರ...ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿರಿಮೆಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ (ಯೂರೋಪ ದಲ್ಲಿ) ಒಂದು ಸಂಕೇತವೆನಿಸಿತ್ತು.

‘ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪವು ತಾಳಿಕೆಯೂ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೇ ಸಲ್ಲಬೇಕು...ಕರ್ಣಾಟಕದ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭಾರತದ ಉದ್ಧಾರವಾದೀತೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ತೀರ ತಪ್ಪು.

ಡಾ. ಬಿ. ಎ. ಸಾಲೆತೊರೆ, ಮಂಗಳೂರು.—

(೨) ‘ಏಕವೂ ಅಖಂಡವೂ ಆದ ಪ್ರಾಂತವಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಏಕ ಚೈತನ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಾತ್ಮವನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವಿಸಿ ಬದುಕಲು ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಕ್ಕುಗಳು ಇವೆ. ಏಕೀಕೃತ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ನಿಧಿಯಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸತ್ತ್ವ ಮಹತ್ತ್ವಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕೈಸಿದ್ಧಿಮಾಡಿ ಕೊಡುವಂತಹದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕರ್ಣಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತೊಟ್ಟಿಲು. ದರ್ಮಗಳ ನೆಲವೀಡು. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ತಾಯಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ:—

ಡಾ. ಬಿ. ಎ. ಸಾಲೆತೊರೆ.—

(೩) ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದವರು ಬಸವಣ್ಣ ನವರು. ಪ್ರಥಮತಃ : ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದವರು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು. ಅದನ್ನು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದವರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು.

ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಕೆ. ಭೀಮಸೇನರಾವ್, ಹೈದ್ರಾಬಾದ್.

(ಬಸವೇಶ್ವರರು, ಕಬೀರ್. ನಾನುಕರೇ ಮುಂತಾದ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಸಂತರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿಗರು)

(೪) ' ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅನೇಕ ಭಕ್ತಿಪಂಥಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾಯಿತು.

—ಪ್ರೊ. ಎಂ. ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯ, ಮೈಸೂರು.

ನುಡಿ ಮುತ್ತುಗಳು

1. “ ಕರ್ನಾಟಕ ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಾಡು, ನುಡಿ, ಜನತೆ ಎಂಬ ರೂಢವಾದ ಮೂರು ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಇಂಥ ವ್ಯಾಪಕ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ರಾಜ್ಯ—ನಾವು ಭಾರತದಲ್ಲೇ ವಿರಳ.

2. ಸಂಸ್ಕೃತಿ—ನಾಗರಿಕತೆಗಳಲ್ಲಿ “ ಕರ್ನಾಟಕ ” ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಗಳ ಸಮೀಕರಣದ ಸಮನ್ವಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.

3. “ ಕರ್ನಾಟಕ ”ವು ತನ್ನ ಎತ್ತರ—ಹರವು (ಕರು—ನಾಡು), ಕಸುವಿನ ಎರೆಭೂಮಿ (ಕರಿನಾಡು), ಕಂಪಿನ ಮಲಯಾದ್ರಿ (ಕಂನಾಡು), ಹಾಗೂ ಲೋಕದ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ನಿನದಿಸುವಿಕೆ (ಕರ್ಣೇ ಅಟತಿ) ಈ ಚತುರ್ಗುಣ ಚತುರ್ವಿಧ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ನಮ್ಮ ಸದಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಸಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

4. “ ನುಡಿಗಿಂತ ನಾಡು ಹೆಚ್ಚು : ನಾಡಿಗಿಂತ ನಾಡವರು ಹೆಚ್ಚು ;

5. ಹೆರವರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತ ಕೂಡುವದು ನಮ್ಮ ದುರ್ಬಲತೆಯ ಹೆಗ್ಗುರುತು ; ಬೀಜಮಾತೆಂದರೆ, ನಾವು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಾಗಬೇಕು ; ಇಂದಿನ ಉಜ್ವಲತೆ ಹಿಂದಿನ ಉಜ್ವಲತೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆದು ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು.

6. “ ಉನ್ನತಾದರ್ಶಗಳ ಉತ್ತುವದು, ಬಿತ್ತುವದು, ಜನತೆಯನ್ನೆತ್ತುವದು “ ಕರ್ನಾಟಕತ್ವ ” ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆಯುವುದು, ಹಿಂದಡಿಯನಿಡದಿಹುದು “ ಕರ್ನಾಟಕತ್ವ ”.

7. ನಾಡಮಹಿಮೆಯ ಜೊತೆಗೆ ನಾವು ಮಹಿಮೆಯೂ ಬೆರೆದು ಜಗವಿತ್ತ ಮಾನ್ಯತೆಯು “ ಕರ್ನಾಟಕತ್ವ ”.

8. “ ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ” ನಮ್ಮ ಮೂಲ ಮಂತ್ರ.

—ಕರ್ನಾಟಕ ದರ್ಶನ ಎಂಬ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಯಿಂದ.